

*Колісник Р.М., аспірант Національного університету цивільного захисту
України, Харків*

*Kolisnyk R.M., Postgraduate of the National Defense University of Ukraine,
Kharkiv*

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕОРЕТИЧНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ЕКОНОМІКО-
УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ.**

**ORGANIZATIONAL AND THEORETICAL SIGNIFICANCE OF PUBLIC
ADMINISTRATION IN THE FIELD OF ENTREPRENEURSHIP:
ECONOMIC AND MANAGEMENT ASPECT.**

Статтю присвячено дослідженню проблематики організаційно-теоретичної визначеності державного управління у сфері підприємництва крізь економіко-управлінський аспект.

Зосереджено увагу на тому, що аналіз міжнародного досвіду державно-управлінської діяльності у сфері підприємництва свідчить, що уряди різних країни використовують досить різноманітні форми прямого і непрямого впливу на економічні процеси з метою проведення схваленої відповідними демократичними процедурами державної політики. Окремі науковці вказують на доцільність застосування в ринкових умовах таких форм регулювання економіки з боку держави: як безпосереднє державне управління галузей, об'єктів; податкове регулювання; грошово-кредитне регулювання – вплив на грошовий обіг; бюджетне регулювання – розподіл коштів державного бюджету за різними напрямками їх використання; регулювання за допомогою формування державних програм і державних замовлень; цінове регулювання; регулювання умов праці, трудових відносин, оплати праці; соціальне регулювання (включаючи державне соціальне страхування); державне регулювання охорони та відновлення довкілля тощо.

Констатовано, що проводячи сьогодні промислову політику, важливо забезпечувати стимулювання ефективного співробітництва в рамках приватного сектора замість звичної громіздкої промислової бюрократії. Відповідно, в сфері фінансового регулювання треба прагнути створювати мотивації до кваліфікованого і обережного ведення справ замість простого зміцнення можливостей з нагляду за підприємцями.

За результатами комплексного дослідження державно-управлінської діяльності у сфері підприємництва крізь економіко-управлінський аспект зроблено висновок, що у світлі державно-управлінських реформ та перетворень, основоположне значення отримують саме концептуально-управлінські аспекти регулювання підприємницької діяльності. Так як дійсно, саме від того як держава буде впливати на підприємництво за допомогою

різних важелів, від цього буде залежати й розвиток економіки, її висока конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках, а відтак, дійсно, проблеми підприємництва за своєю суттю складні і багатогранні, що обумовлює їх особливу значущість.

Ключові слова: державне регулювання, державне управління, підприємництво, економічні стратегії, державно-управлінська діяльність, підприємницька діяльність.

The article is devoted to the study of the problems of organizational and theoretical certainty of public administration in the field of entrepreneurship through the economic and managerial aspect.

It focused on the fact that the analysis of international experience of public administration in the field of entrepreneurship shows that governments of different countries use a variety of forms of direct and indirect influence on economic processes in order to implement approved by appropriate democratic procedures public policy. Some scholars point to the feasibility of using in market conditions such forms of economic regulation by the state: as direct public administration of industries, facilities; tax regulation; monetary regulation – the impact on money circulation; budget regulation – the distribution of state budget funds in different areas of their use; regulation through the formation of state programs and government orders; price regulation; regulation of working conditions, labor relations, wages; social regulation (including state social insurance); state regulation of environmental protection and restoration, etc.

It stated that in pursuing industrial policy today, it is important to provide incentives for effective cooperation within the private sector instead of the usual cumbersome industrial bureaucracy. Accordingly, in the area of financial regulation, it is necessary to strive to create motivation for qualified and prudent management instead of simply strengthening the capacity to supervise entrepreneurs.

According to the results of a comprehensive study of public administration in the field of entrepreneurship through the economic and managerial aspect, it concluded that in the light of public administration reforms and transformations, the conceptual and administrative aspects of business regulation are of fundamental importance. Since, indeed, it is from how the state will influence entrepreneurship through various levers, it will depend on the development of the economy, its high competitiveness in domestic and foreign markets, and therefore, indeed, the problems of entrepreneurship are inherently complex and multifaceted determines their special significance.

Keywords: state regulation, public administration, entrepreneurship, economic strategies, public administration activity, entrepreneurial activity.

Постановка проблеми. В умовах реформування економіки протягом більше двох десятиріч років, державне регулювання підприємницької діяльності набуває все більшої актуалізацію. Саме від того як держава буде впливати на підприємництво за допомогою різних важелів, від цього буде залежати

розвиток економіки, її висока конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках. Проблеми підприємництва за своєю суттю складні і багатогранні, що обумовлює особливу значущість питань методологічного характеру. Так як мова йде, про систему, що формується протягом майже двох десятиріч, то фундаментальним постає питання вироблення оптимальної концепції державного управління підприємництва. Відтак, з точки зору таких підходів викликають інтерес питання про економічну природу явищ, які представляють собою базисні компоненти структурної організації державно-управлінської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем державного управління у сфері підприємництва присвячено чимало наукових праць, які належать таким вченим як А. Базиліук, Г. Білоус, З. Ватаманюк, А. Гальчинський, Я. Жаліло, Ю. Клочко, Т. Кондратюк, К. Кривенко, О. Кужель, І. Кузнецов, В. Ляшенко, О. Мазур, Л. Мартинюк, А. Мельник, І. Михасюк, Ю. Палкін, Є. Панченко, С. Панчишин, Ю. Пахомов, А. Поручник, О. Пересада, Н. Прокопович, В. Савчук, Т. Смовженко, Л. Хмелевська, М. Чумаченко та іншим.

Але, з огляду на постійні зміни умов функціонування та розвитку підприємництва, організаційно-методичних механізмів, впровадження нових підходів та ідей, виникають невирішені питання стосовно вдосконалення організаційно-правового механізму державно-управлінської діяльності у сфері підприємництва.

Внаслідок чого **метою** даної статті є наукове обґрунтування та дослідження проблематики організаційно-теоретичної визначеності державного управління у сфері підприємництва крізь економіко-управлінський аспект.

Виклад основного матеріалу. Аналіз міжнародного досвіду державно-управлінської діяльності у сфері підприємництва свідчить, що уряди різних країн використовують досить різноманітні форми прямого і непрямого впливу на економічні процеси з метою проведення схваленої відповідними демократичними процедурами державної політики. Окремі науковці вказують на доцільність застосування в ринкових умовах таких форм регулювання економіки з боку держави: як безпосереднє державне управління галузей, об'єктів; податкове регулювання; грошово-кредитне регулювання – вплив на грошовий обіг; бюджетне регулювання – розподіл коштів державного бюджету за різними напрямками їх використання; регулювання за допомогою формування державних програм і державних замовлень; цінове регулювання; регулювання умов праці, трудових відносин, оплати праці; соціальне регулювання (включаючи державне соціальне страхування); державне регулювання охорони та відновлення довкілля тощо [1, с. 90].

Зрозуміло, що форми державного впливу на економіку визначаються конкретними потребами країни, на основі вивчення яких формується економічна політика і вибудовується механізм її реалізації. Сучасний державний службовець зобов'язаний глибоко розуміти дію чинників і механізмів, що визначають концептуальний вибір того чи іншого типу економічної політики держави на конкретному етапі життя країни. Йому потрібно мати чітке уявлення про конкретні застосовувані інструменти

державного регулювання економіки, адже надзвичайно важливо вільно орієнтуватися у фінансовій і грошовій політиці, в обґрунтуванні інвестиційних рішень тощо [2, с. 83].

Поєднання гнучкості політики та стійкості стратегії – не лише одне з найбільш загальних, а й найнеобхідніших вимог до державного регулювання економіки. Але це багато в чому залежить від класу роботи державного апарату. Компетентний уряд вміє вчасно регулювати свої відносини з підприємницьким середовищем для піднесення підприємницького розвитку. При відпрацюванні механізмів державного регулювання економіки на сучасному етапі необхідно враховувати ряд тенденцій і принципів, де визначальним фактором є ефективність держави. Ефективна держава життєво необхідно як для виробництва товарів послуг, так і для створення правил і інститутів, що дозволяють ринкам процвітати, а людям – вести більш здорове і щасливе життя [3, с. 35]. При цьому зростаючий вплив держави переміщує акцент з кількісного аспекту державного впливу на аспект якісний. Сьогодні головне не обсяг влади держави як такої і не широта її втручання в економіку, а головним стали – результативність регулювання і ступінь відображення потреб населення [4, с. 90].

Держава знаходиться нині в центрі економічного і соціального розвитку країни, але не в якості безпосереднього джерела зростання, а як партнер, каталізатор і помічник. Особливо звертається увага на потенціал держави, який визначається як здатність ефективно проводити та пропагувати колективні заходи. Тому, прагнучи більш чуйно реагувати на потреби людей держава покликана розширювати участь населення в управлінні, надавати більше влади місцевим органам.

Для підвищення ефективності державних інститутів у багатьох випадках корисно, як свідчить досвід Великої Британії та деяких інших країн, створювати в сферах їх функціонування умови конкуренції. Мається на увазі особлива конкуренція – для кращого і повноціннішого задоволення потреб населення. Вона надає споживачеві можливість вибору між приватним і державним постачальником послуг. Поліпшення діяльності державних інститутів багато в чому залежить від вдосконалення систем оплати та стимулювання державних службовців. Оптимальне підвищення заробітної плати державним службовцям виявляється дієвим засобом в боротьбі з корупцією, оскільки державні службовці отримують додаткові стимули дотримуватися законності та правопорядку [5, с. 82].

Наведені рекомендації – плід узагальнень експертами Світового банку досвіду різних країн світу щодо інституційного втручання в ринкові відносини конкретних держав.. У вітчизняній практиці перетворенні економічної системи і модернізації державного управління необхідно враховувати ряд особливостей, як самої країни, так і умов управління її перетвореннями. Перша і найважливіша обставина – це унікальний масштаб радикальних перетворень, що проводяться в нашій країні за короткий за історичними мірками час. Висновок про необхідність більш помітної ролі держави на просторі сучасних реформ напрашується сам собою, однак шляхи реалізації цієї ролі можуть бути

різними. Багато хто пропонує надати процесу первісного нагромадження капіталу можливість логічно розвинути до стану якоїсь стабілізації при переділі власності під наглядом держави, але ніхто поки не надав переконливих варіантних розвитку такого процесу. Жорстокі протиборства конкуруючих фінансових структур не вселяють оптимізму в сенсі можливості вирішення протиріч між ними на базі законів нормальної конкуренції. Тому деякими експертами висловлюються пропозиції про введення жорсткої державної диктатури, спрямованої на прискорене створення правового поля реформ. Однак досвід недавнього минулого протестує проти цього шляху, тому що велика небезпека монополізації державної політики з боку того чи іншого шару політичної чи фінансової еліти.

Тенденції підпорядкування державної політики приватним інтересам постійно проявляються в різних країнах світу. Протидію їм, здатний створювати лише такий демократичний механізм функціонування суспільства, при якому «свобода» і «порядок» виступають в органічній взаємодії. Цей механізм повинен надавати необхідну свободу підприємництву, але одночасно вводити в рамки, прийнятні для всього суспільства. У нашій державі на першому етапі ринкових реформ є використання потужності державних інститутів в приватних корисливих цілях як найбільш дієвий спосіб становлення бізнесу.

Окрім того, варто з більшою чіткістю, ніж це було до цих пір сформулювати головні цілі економічної політики і стратегії, розташували їх в просторі і часі. Ці цілі повинні бути виражені в зрозумілих більшості людей термінах, які фіксують ступені їх рівня життя. Підкреслимо, потрібна визначеність орієнтації економічних реформ на досить універсальні критерії, такі, як досягнення більш високої результативності національного господарства, стійке зростання добробуту народу країни, підвищення якості життя суспільства. Такого роду цільові установки зрозумілі всім, бо виражають стійкі неминущі інтереси будь-якої нації [6, с. 90].

Постійне зв'язування стратегічної мети з орієнтиром стійкого зростання добробуту широкого кола людей дозволяє уникнути поширеного явища – егоїстичного авантюризму функціонуючого покоління на шкоду наступним. Окрім того, одна з важливих завдань державного управління – відпрацювати механізми постійної відповідності змісту економічних перетворень інтересам народу і країни. Тільки таким шляхом можна включити в число активних учасників реформ не тільки еліту, а й переважну більшість населення [7, с. 26].

Відомо, що ефективні лідери завойовують свій авторитет тим, що дають своїм народам відчуття причетності до реформ, вселяють віру, що реформи не були нав'язані ззовні. Вони дбають про підтримку механізму зворотного зв'язку, що дозволяє своєчасно коригувати зміст реформ. З цією метою забезпечується проведення широких обговорень ключових напрямків і пріоритетів політики. Вживаються всі заходи для створення атмосфери, коли люди отримують можливість бути почутими. У цьому ключі нового звучання і нове дихання повинні бути додані – і в теоретичному, і в прикладному сенсі – проблеми ефективності державного управління.

Проводячи сьогодні промислову політику, важливо забезпечувати стимулювання ефективного співробітництва в рамках приватного сектора замість звичної громіздкої промислової бюрократії [8, с. 103]. Відповідно, в сфері фінансового регулювання треба прагнути створювати мотивації до кваліфікованого і обережного ведення справ замість простого зміцнення можливостей з нагляду за підприємцями.

Держави, які розраховують на досить вагоме місце у світовій політиці та економіці, повинні брати активну участь в різноманітних міжнародних акціях з підтримки рівноваги в економічному просторі світу. З великою часткою впевненості можна стверджувати, що загальносвітові проблеми глобального плану в майбутньому, у міру вступу в режим ринкового споживчого товариства все більшого числа раніше відсталих народів, стануть серйозно загострюватися.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що у світлі державно-управлінських реформ та перетворень, основоположне значення отримують саме концептуально-управлінські аспекти регулювання підприємницької діяльності. Так як дійсно, саме від того як держава буде впливати на підприємництво за допомогою різних важелів, від цього буде залежати й розвиток економіки, її висока конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках, а відтак, дійсно, проблеми підприємництва за своєю суттю складні і багатогранні, що обумовлює їх особливу значущість.

Список використаних джерел:

1. Безугла Л. С. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. № 6. 2011. С. 89–92.
2. Кашлаков О. І. Сучасний стан розвитку малого підприємництва в Україні. *Держава і регіони* 2016. № 4/5. С. 80-84.
3. Жарая С. Б. Сутність та складові механізмів державного регулювання підприємницької діяльності. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2013. С. 33–39.
4. Ткаченко С. Система державного регулювання підприємництва в Україні. *Збірник наукових праць ЧДГУ*. № 35. 2013. С. 89–94.
5. Овчар Н. П. Аспекти моделювання процесів управління регуляторною діяльністю у сфері господарювання. *Держава і регіони*. 2016. № 2(54). С. 79-83.
6. Добровольська В. Засоби державного регулювання підприємницької діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 2. С. 89–94.
7. Біла І. С., Салатюк Н. М. Світовий досвід державного регулювання підприємництва. *Світова економіка та міжнародні відносини*. № 1. 2014. С. 26-30.
8. Домбровська С. М., Грабар Н. С., Порока С. Г. Трансформація інституту бюрократизму у контексті становлення системи публічного управління в Україні: монографія. Харків : НУЦЗУ. 2020. 229 с.

References:

1. Bezugla, L. S. Mechanisms of state regulation of business in Ukraine [Mekhanizmi derzhavnogo reguluyvannya pidpriemnickoy diyal'nosti v Ukraini]. *Investiciy: praktika ta dosvid*. (6). (2011): 89-92. Print.
2. Kashlakov, O. I. The current state of small business development in Ukraine

[Suchasnij stan rozvitku malogo pidpriemnictva v Ukraini]. Derzhava i regioni. (4/5). (2016): 80-84. Print.

3. Zharaya, S. B. The essence and components of the mechanisms of state regulation of entrepreneurial activity [Sutnist' ta skladovi mekhanizmiv derzhavnogo regulyuvannya pidpriemnic'koi diyal'nosti]. Naukovij visnik Akademiy municipal'nogo upravlinnya. (2013): 33-39. Print.

4. Tkachenko, S. The system of state regulation of entrepreneurship in Ukraine [Sistema derzhavnogo regulyuvannya pidpriemnictva v Ukraini]. Zbirnik naukovih prac' CHDTU. (35). (2013): 89-94.

5. Ovchar, N. P. Aspects of modeling the processes of management of regulatory activities in the field of management [Aspekti modelyuvannya procesiv upravlinnya regulyatornoyu diyal'nistyu u sferi gospodaryuvannya]. Derzhava i regioni. (2 (54)). (2016): 79-83.

6. Dobrovolska, V. Means of state regulation of entrepreneurial activity [Zasobi derzhavnogo regulyuvannya pidpriemnic'koi diyal'nosti]. Pidpriemnictvo, gospodarstvo i pravo. (2). (2006): 89-94.

7. Bila, I. S. and Salatyuk, N. M. World experience of state regulation of entrepreneurship [Svitovij dosvid derzhavnogo regulyuvannya pidpriemnictva]. Svitova ekonomika ta mizhnarodni vidnosini. (1). (2014): 26-30.

8. Dombrovska, S. M, Grabar N. S., Poroka, S. G. Transformation of the institute of bureaucracy in the context of the formation of the system of public administration in Ukraine: monograph [Transformaciya institutu byurokratizmu u konteksti stanovlennya sistemi publichnogo upravlinnya v Ukraini: monografiya]. Kharkiv, 2020. Print.